

42259

İskender Bayhan
İstanbul Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhanoğlu** tarafından Anayasanın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. **23.03.2026**

İskender Bayhan
İstanbul Milletvekili

Türkiye, işçi sınıfının yüz yılı aşkın mücadeleler sonucunda elde ettiği sendikal hak ve özgürlükleri, işçi sağlığı ve güvenliği standartlarını ve sosyal koruma mekanizmalarını düzenleyen çok sayıda uluslararası sözleşmeye taraf olduğunu beyan etmektedir. Ancak bu sözleşmelerin önemli bir bölümü uygulamada ihlal edilmekte; emekçilerin temel hakları sermayenin çıkarları doğrultusunda sistematik biçimde sınırlandırılmaktadır.

International Labour Organization verilerine göre örgütün kuruluşundan bu yana 191 sözleşme, 6 protokol ve 208 tavsiye kararı kabul edilmiştir. Türkiye ise bu sözleşmelerin yalnızca 59'unu onaylamış durumdadır. Bu tablo, Türkiye'nin uluslararası çalışma standartlarının yalnızca yaklaşık üçte birine taraf olduğunu göstermektedir. Taraf olunmayan sözleşmeler incelendiğinde ise özellikle ücret politikası, kadın emeği, kayıt dışı çalışma ve ekonomik kriz dönemlerinde işçi alacaklarının korunması gibi çalışma yaşamının en kırılgan alanlarını düzenleyen metinlerin öne çıktığı görülmektedir.

Bu sözleşmeler arasında özellikle 131 sayılı Asgari Ücret Tespit Sözleşmesi, işçilerin ve ailelerinin insanca yaşayabileceği koşullar temelinde belirlenmesini öngören temel uluslararası düzenlemelerden biridir. Söz konusu sözleşme, asgari ücret düzeyi belirlenirken işçilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarını ülkenin genel ücret düzeyi, yaşam maliyeti, sosyal güvenlik yardımları ve toplumdaki diğer sosyal grupların göreceli yaşam standartları dikkate alınarak belirlemektedir. Bununla birlikte sözleşme; asgari ücret mekanizmasının kurulması, işletilmesi ve değiştirilmesi süreçlerinde işçi temsilcilerinin doğrudan katılım ve eşit temsil ilkelerini de zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'de ise asgari ücret uygulaması bulunmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 39. maddesi uyarınca ücretlerin asgari sınırı Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından belirlenmektedir. "Asgari Ücret Yönetmeliği" ise asgari ücreti, işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücret olarak tanımlamaktadır. Ancak Türkiye'de mevzuat düzeyinde "insan onuruna yakışır yaşam" yönünde bir tanım bulunmakla birlikte, asgari ücret politikası, uluslararası sosyal standartlar yerine çoğu zaman maliyet hesapları, yerli ve yabancı sermayenin çıkarları, uluslararası finans kurumları ve tekellerin talimatları çerçevesinde belirlenmektedir. Bu yaklaşım, asgari ücretin yoksulluğu önleyici bir taban olma işlevini zayıflatmakta; aksine

İskender Bayhan
İstanbul Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

genel ücretin yoksulluk sınırının altında ve son asgari ücret tespitinde olduğu gibi açlık sınırının altında kalması üzerine hesaplı bir plan olarak işlemektedir. Bu yönüyle de 131 sayılı sözleşmeye taraf olunmadığı için bu yaklaşım uluslararası yükümlülük ve denetim mekanizmalarına bağlanmış değildir.

Çalışma yaşamının bir diğer kırılğan alanı madenlerde işçi sağlığı ve güvenliği meselesidir. Türkiye’de madencilik sektörü, diğer iş kollarına göre çok daha yüksek risk içeren bir alan olup iş kazalarının önemli bir bölümü bu sektörde meydana gelmektedir. Türkiye’nin emek tarihinde derin bir yara olarak yer eden Soma Maden Faciası sonucunda 301 madenci hayatını kaybetmiş, aynı yıl yaşanan Ermenek Maden Faciası ise 18 işçinin ölümüyle sonuçlanmıştır. Son dönemde özellikle Zonguldak havzasında faaliyet gösteren özel, rödovanslı ve kaçak ocaklarda yaşanan iş cinayetleri, madenlerde işçi sağlığı ve güvenliğinin hâlâ ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir.

Türkiye, ILO Convention No. 176 sözleşmesini 6580 sayılı Kanun ile onaylamıştır. Ancak sözleşmenin öngördüğü denetim mekanizmaları, müfettiş kapasitesi, işçi temsilcilerinin karar süreçlerine katılımı ve güvenlik gerekçesiyle üretimin durdurulabilmesi gibi uygulamaların sahada hayata geçirilmediği görülmektedir. Bu durum, sözleşmenin kağıt üzerinde kalması ve işçi sağlığının sermayenin kâr hırsına kurban edilmesi anlamına gelmektedir.

Çalışma yaşamındaki bir diğer kırılğan alan ise ev içi hizmetlerde çalışan emekçilerdir. Ev içi hizmetlerde çalışan temizlikçi, bakıcı ve benzeri işçiler büyük ölçüde kadın emeğine dayanmakta; bu alan kayıt dışı ve güvencesiz çalışmanın en yaygın olduğu sektörlerden biri olarak varlığını sürdürmektedir. ILO Convention No. 189, ev işçilerinin diğer işçilerle eşit haklara sahip olmasını, çalışma süreleri ve dinlenme hakkının güvence altına alınmasını ve asgari ücret kapsamına dahil edilmelerini öngörmektedir.

Ancak Türkiye’de 4857 sayılı İş Kanunu’nun 4. maddesi, ev hizmetlerini kanunun kapsamı dışında bırakmaktadır. Bu durum ev işçilerinin çalışma süreleri, fazla mesai, yıllık izin ve iş güvencesi gibi temel iş hukuku haklarından büyük ölçüde mahrum bırakılması anlamına gelmektedir.

Son olarak patronların iflas, kapanma ya da üretimi başka ülkelere taşıma gerekçeleriyle işçilerin haklarını gasp ettiği çok sayıda örnek yaşanmaktadır. Patronların “küçülme”, “devir” veya “iflas” gerekçesiyle fabrikaları kapatması sonucunda binlerce işçi kıdem, ihbar ve ücret alacaklarını tahsil edememektedir. ILO Convention No. 173, işçi alacaklarının öncelikli alacak olarak korunmasını ve gerektiğinde garanti mekanizmalarıyla güvence altına alınmasını öngörmektedir.

Bu nedenlerle çalışma yaşamının temel alanlarını ilgilendiren söz konusu uluslararası sözleşmeler ve bunların Türkiye’deki uygulamaları hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla aşağıdaki soruların sorulması gereği doğmuştur.

İskender Bayhan
İstanbul Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

Bu Bağlamda;

1. Bugüne kadar kabul edilen 191 ILO sözleşmesinden Türkiye'nin yalnızca 59'una taraf olduğu dikkate alındığında, çalışma yaşamının en temel alanlarını düzenleyen sözleşmelerin büyük bölümünün onaylanmamasının nedeni nedir? Türkiye'nin uluslararası çalışma standartlarının önemli bir kısmına taraf olmamasının sebebi, emekçilerin haklarını genişletecek bu düzenlemelerin sermayenin ucuz işgücü politikalarıyla çelişmesi midir?
2. Türkiye'nin ILO 131 sayılı Asgari Ücret Tespit Sözleşmesi'ni onaylamamasının nedeni, asgari ücretin işçi ve ailesinin yaşam maliyetine göre değil; patron örgütlerinin talepleri, uluslararası sermaye çevrelerinin beklentileri ve Orta Vadeli Program'da yer alan enflasyon hedefleri doğrultusunda ucuz emek politikası çerçevesinde belirlenmesini sürdürme tercihi midir?
3. Türkiye'de asgari ücret belirlenirken işçi ve ailesinin insanca yaşayabileceği bir "yaşam ücreti" hesaplaması yapılmakta mıdır? Yapılıyorsa bu hesaplamanın hangi veri setleri ve hangi aile bütçesi varsayımları üzerinden yapıldığı neden kamuoyuyla paylaşılmamaktadır?
4. Asgari ücretin milyonlarca işçinin hayatını belirlediği bir ülkede, Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun çalışmalarının kapalı kapılar ardında yürütülmesi, ücret hesaplama yöntemlerinin ve kullanılan veri setlerinin açıklanmaması hangi gerekçelere dayanmaktadır?
5. Komisyon yapısında işçi temsilcilerinin sayısının işveren ve devlet temsilcileri karşısında etkisiz bırakılması ve komisyonun anti-demokratik yapısı göz önüne alındığında, işçi örgütlerinin gerçek anlamda söz sahibi olacağı eşit temsile dayalı bir asgari ücret mekanizması kurulması yönünde bir düzenleme yapılacak mıdır?
6. Türkiye'nin taraf olduğu 176 sayılı Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi kapsamında son 10 yıl içinde kaç maden işletmesi denetlenmiştir? Bu denetimlerde kaç işletme hakkında üretimin durdurulması veya faaliyetlerin sınırlandırılması kararı alınmıştır?
7. Madenlerde meydana gelen ölümlü iş kazalarına ilişkin veriler, sözleşmenin öngördüğü şekilde düzenli ve şeffaf biçimde yayımlanmakta mıdır? Bu veriler neden kamuoyuyla bütünlüklü biçimde paylaşılmamaktadır? Özellikle rödovanslı, taşeronlaştırılmış ve kaçak maden ocaklarında yaşanan iş cinayetleri dikkate alındığında, denetim kapasitesinin artırılması için kaç yeni iş müfettişi görevlendirilmiştir?
8. Madenlerde işçi temsilcilerinin işçi sağlığı ve güvenliği süreçlerine katılımını sağlayacak mekanizmalar neden etkin biçimde işletilmemektedir?
9. Ev içi hizmetlerde çalışan emekçilerin 4857 sayılı İş Kanunu kapsamı dışında bırakılması, bu alanda çalışan milyonlarca emekçinin temel iş hukuku güvencelerinden yoksun kalmasına yol açmaktadır. Bu durumun değiştirilmesine yönelik Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır?
10. Ev işçilerinin asgari ücret, çalışma süresi, dinlenme hakkı ve iş güvencesi gibi temel haklardan yararlanmasını sağlayacak bir düzenleme yapılması planlanmakta mıdır?
11. Son yıllarda birçok işyerinde patronların "küçülme", "devir", "iflas" veya üretimi başka ülkelere taşıma gerekçeleriyle işçilerin kıdem, ihbar ve ücret alacaklarını ödemediği faaliyetlerini sonlandırdığı örnekler yaşanmaktadır. Bu şekilde hakları gasp edilen

İskender Bayhan
İstanbul Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

- işçilerin sayısına ilişkin Bakanlığınızın elinde güncel veri bulunmakta mıdır?
Türkiye'nin 173 sayılı İşçi Alacaklarının Korunması Sözleşmesi'ni onaylamamasının gerekçesi nedir?
12. İşçi alacaklarının öncelikli alacak olarak korunması yönünde bir düzenleme yapılması planlanmakta mıdır?